herpy

PILGIFTSGRODOR

Dyeing Poison Frog

Dendrobates tinctorius

Dendrobates tinctorius är en av de största pilgiftsgrodorna och den som varierar mest i färg: svart med gula, vita eller blå teckningar som skiljer sig från trakt till trakt, och några former är nästan helt blå. Den är dagaktiv, blir 4-7 cm och är den mest hållna pilgiftsgrodan i terrarier.

Familj: Dendrobatidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**4-7 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**10-18 mån.**
Ägg per läggning	**5-10**
Kläckning	**14-18 dagar** vid 24-25 °C
Larvtid	**35-84 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Dendrobates tinctorius hör till de stora pilgiftsgrodorna. De flesta former mäter omkring 5 cm från nos till kloak, de minsta ca 4 cm och de största upp till 7 cm. Grundfärgen är typiskt svart med oregelbundna gula eller vitaktiga ränder över rygg, sidor och huvud, och benen är ofta blå, från ljusblå till djup koboltblå. Vissa former är nästan helt blå, helt gula eller helt vitaktiga. Det finns många lokala former, som var och en hör till en viss trakt, och djuren varierar dessutom sinsemellan. Formerna skiljer sig också i storlek och temperament.

Arten beskrevs av Cuvier 1797. Den blå formen från södra Surinam räknades tidigare som en egen art, *Dendrobates azureus*, men betraktas i dag som en form av *D. tinctorius*. Artnamnet betyder ungefär "den färgande" och knyter an till berättelser om att ursprungsfolk använde grodans gift för att ändra färgen på papegojfjädrar. Om det stämmer är inte dokumenterat.

Honan är normalt något större och fylligare än hanen. Hanen har bredare, mer hjärtformade tådynor, medan honans är runda, och sedd från sidan har honan en tydligare knyck mitt på ryggen.

Hudgift: Pilgiftsgrodor bildar inte sitt gift själva. I naturen tar de upp alkaloider från myror, kvalster och andra små leddjur och lagrar dem i huden, och vilda *D. tinctorius* kan vara så giftiga att armen domnar om man håller en groda. Uppfödda djur som lever på bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet eller har mycket lite av det, medan vildfångade djur kan behålla det länge. Hudgiftet bedöms därför som milt. Hantera inte grodorna, tvätta händerna efter arbete i terrariet och rör inte ögon och mun efteråt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Dendrobates tinctorius lever i den östra delen av Guyanaskölden: i Franska Guyana, Surinam, östra Guyana och norra Brasilien. Fynden finns framför allt i Franska Guyana och Surinam, färre i Brasilien och bara några få i Guyana. Bestånden lever utspridda som isolerade fläckar, och varje trakt har sin egen färgform.

Den blå formen finns bara i södra Surinam, i små skogsöar i Sipaliwini-savannen på 315-430 m höjd. Arten som helhet har påträffats upp till ca 600 m. Fynd utanför området, till exempel i Panama och Dominikanska republiken, är inte ursprunglig utbredning och ingår inte i kartan.

> **Naturlig utbredning:** Franska Guyana, Surinam, Guyana och Brasilien.

LIVSMILJÖ

Dendrobates tinctorius lever i tropisk regnskog, ofta i kuperad terräng och vid foten av berg, men också nära havsnivå. Grodan håller sig mest på skogsbotten bland löv, rötter och stenar och klättrar bara lite. Den håller till nära vatten, och den blå formen lever i fuktiga skogsöar omgivna av torr savann.

I naturen leker arten under regntiden, för den blå formens del i februari och mars. I fångenskap kan den föröka sig hela året. Mätningar av temperatur och luftfuktighet på artens livsmiljöer är inte dokumenterade, så siffrorna under skötsel bygger på praxis i fångenskap.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett par *Dendrobates tinctorius* behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 45 cm. Räkna med minst ca 38 liter per vuxen groda och ett terrarium som är bredare än högt, eftersom grodorna tillbringar mesta tiden på botten. De 45 × 45 × 45 cm (ca 90 liter) ryms inom den regeln. Större är bättre, särskilt för de stora formerna.

Använd ett levande, planterat terrarium med dräneringsskikt, en fiberduk, ett fuktigt bottensubstrat och ett tjockt lager sterilt löv överst. Mossa är snyggt, men löv är det grodan naturligt går på, och det ger föda åt hoppstjärtar och gråsuggor, som håller botten ren. Växter, kork, rötter och kokosskal ger gömställen och revir. Ett levande terrarium anses vara en förutsättning för att hålla arten långsiktigt.

Locket ska mest vara av glas för att hålla fukten inne. Ett gallerfält på 4-5 cm i hela bredden ger luftväxling utan att torka ut terrariet. Helt öppna gallerlock är olämpliga.

Håll varje par i sitt eget terrarium och blanda aldrig olika former, eftersom det ger korsningar som inte finns i naturen. Unga djur kan gott växa upp i grupp, men vuxna honor bråkar ofta om hanen.

TEMPERATUR

Dendrobates tinctorius trivs vid 20-26 °C på dagen och 18-22 °C på natten. Värme är artens största fara: över 27 °C blir grodan stressad, och längre tids värme kan döda den. Ingen värmelampa ska användas.

Ställ terrariet svalt och utan direkt sol. Är rummet för kallt på vintern kan en värmematta på sidan eller baksidan värma vattnet i dräneringsskiktet och därmed hela terrariet försiktigt; lägg den inte under botten. Som nödlösning vid strömavbrott under en värmebölja kan en påse med is läggas ovanpå glaslocket, så att kondensvatten droppar svalt ner i terrariet. Mät temperaturen i grodornas höjd, inte högst upp.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga över 80 %, gärna 80-100 %. Spraya minst två gånger om dagen med avkloramt kranvatten, osmosvatten eller källvatten. Undvik flaskvatten med tillsatt salt och andra ämnen, och undvik destillerat vatten.

Grodor dricker inte utan tar upp vatten genom huden, så sprayningen är livsviktig. En regnanläggning med timer gör det enkelt att hålla fukten stabil, också när du är borta. Lite luftrörelse är bra för både grodor och växter, så att luften inte blir stillastående.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Dendrobates tinctorius behöver ingen vattenskål eller vattenfall när terrariet är rätt byggt och sprayas regelbundet. Stillastående vatten i öppna skålar får snabbt bakterier, så hoppa över vattenskålar om man inte vill ha yngel.

För avel ställs minst två små koppar med vatten in, där hanen kan lämna grodynglen. Använd osmosvatten med en bit indiskt mandelblad, så att vattnet blir brunt och garvsyrehaltigt som i naturens vattenhål. Grodorna tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet.

LJUS OCH UVB

Något behov av UVB har inte dokumenterats hos *Dendrobates tinctorius*, och UVB är därför valfritt. Växterna behöver ljus, så använd en LED-växtlampa över terrariet. Ge 12 timmars ljus per dag. Se till att lampan inte värmer upp terrariet, och ge både ljusa och skuggiga platser.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Dendrobates tinctorius äter små leddjur. Nyomvandlade ungar tar *Drosophila melanogaster* (små, flygoförmögna bananflugor) och blir snabbt stora nog för *D. hydei*. Hoppstjärtar är bra för de minsta, och i ett etablerat terrarium hittar grodorna själva hoppstjärtar och små gråsuggor i lövet. Foderdjuren bör vara under ca 3 mm.

Ge så många flugor som grodorna äter på 15-30 minuter. Börja med ett tiotal per groda och justera därefter: är det många flugor kvar efter ungefär en timme var det för många, och för många flugor stressar grodorna. Nyinköpta djur äter ofta inte den första dagen eller två.

Foderdjur från odlingar har inte naturens näringsinnehåll och ska pudras. Häll lite pulver i en tom bägare, lägg i flugorna och skaka försiktigt. Använd en blandning av kalk och multivitamin vid alla utfodringar, ett karotenoidtillskott en gång i veckan och ett A-vitamintillskott en gång i månaden. Starta dina egna foderodlingar innan grodorna kommer.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Dendrobates tinctorius är dagaktiv och djärv och sitter ofta fritt framme på botten. Hanens läte är ett lågt, stilla brummande som ofta inte hörs utanför terrariet. De flesta former hålls bäst parvis. Vissa är mer aggressiva än andra, och ser du brottning eller en groda som jagar bort en annan från maten ska de skiljas åt. Håll inte stora och små grodor tillsammans, för de små får för lite mat.

Grodorna bör inte hanteras. Huden är tunn och tar upp ämnen från dina händer, och även uppfödda djur kan ha lite gift. Behöver en groda flyttas, till exempel vid rengöring, så locka ner den i en liten, ren bägare med lock i stället för att ta den i handen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen är mindre och slankare än honan, har bredare tåskivor och en jämnt välvd rygg, medan honan är fylligare med en tydlig knyck på ryggen. Könet går som regel att se vid 10-12 månaders ålder, och ett lockande djur är alltid en hane. Djuren är könsmogna vid 10-18 månader, och de första bra äggen ses ofta runt 14 månader. Det säkraste är att köpa ett könsbestämt par av samma form eller att föda upp flera ungar tillsammans och låta ett par hitta varandra.

PARNING

I naturen leker arten under regntiden, men i fångenskap kan den föröka sig hela året. Har paret inte lagt ägg kan en period med mindre sprayning följd av kraftig sprayning och rikligt med mat få igång det. Någon känd vinterdvala finns inte.

Hanen lockar och för honan till en dold plats där de rör vid varandra. Det finns ingen amplexus: honan lägger äggen och hanen befruktar dem efteråt. Håll bara en vuxen hona per terrarium, för honor kan bråka hårt om hanen. De första kullarna under en säsong blir ofta förlorade, tills andra eller tredje kullen utvecklas normalt.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Dendrobates tinctorius lägger äggen på land, i ett gömställe med slät botten: en filmburk, ett kokosnötsskal över en petriskål eller ett slätt blad. En kull är 5-10 ägg. Hanen vaktar äggen och håller dem fuktiga, och när de kläcks bär han grodynglen på ryggen till vatten.

Äggen kan bli kvar i terrariet, där hanen själv flyttar grodynglen till en uppställd kopp. Det är enklast men ger något färre ungar. Alternativt flyttas äggen försiktigt till en ren petriskål, där de omges (inte täcks) av osmosvatten med en droppe metylenblått per ca 4 liter mot svamp, och kläcks vid 24-25 °C. Det kräver övning men ger flest ungar.

Grodynglen är kannibaler och föds upp var för sig i bägare på ca ½ liter, fyllda till två tredjedelar med osmosvatten, en bit mandelblad och lite mossa. Vänta 2-3 dagar med att mata. Ge därefter lite spirulina, färdigfoder till grodyngel och högst en blodmask i taget. Mata var 3:e-4:e dag i början och oftare mot metamorfosen, och ge inte mer förrän den gamla maten är uppäten.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 14-18 dagar. Omvandlingen sker efter 35-84 dagar beroende på temperatur och foder; hos den blå formen tar den ofta 10-12 veckor. Bakbenen kommer först, sedan frambenen.

En dag efter att frambenen har kommit flyttas ungen till en uppfödningsbehållare med lätt tillgång till land och lite vatten, till exempel en lutande låda med sphagnum. Den nyomvandlade grodan äter inte förrän svansen har tagits upp och munnen är färdigutvecklad.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna äter först när svansen är borta. Därefter tar de *Drosophila melanogaster*, och de minsta får hoppstjärtar. Pudra allt foder med kalk och vitaminer; använd en kalk- och vitaminblandning varje dag, ett karotenoidtillskott varje vecka och A-vitamin varannan månad till ungar.

En liten uppfödningsbehållare med löv, växtsticklingar och ett bestånd av hoppstjärtar är idealisk. Högst 4-5 ungar i ett tillfälligt terrarium på ca 21 liter, men mer utrymme är bättre. Efter 6-8 veckor kan ungarna flytta till ett mer permanent hem. Håll ungar av samma storlek tillsammans och håll utkik efter aggression.

Hälsa och vanliga misstag

Någon egentlig sjukdomslista för arten är inte dokumenterad, så sök en veterinär med kunskap om groddjur vid osäkerhet. De viktigaste fallgroparna är:

- Överhettning. Över ca 27 °C blir grodan stressad, och längre tids värme kan döda. Mät temperaturen i grodornas höjd och kyl på sommaren.
- Brist på kalk och vitaminer. Foderdjur från odlingar ska pudras. A-vitaminbrist är en möjlig orsak till svaga, tunna ben hos nyomvandlade ungar (spindly leg syndrome).
- Dåligt vatten. Matrester i grodyngelbägare och stillastående vatten får bakterier och svamp.
- Stress och aggression. För många flugor och honor som bråkar kan kosta djur livet. Skilj rivaler åt.
- För torrt terrarium. Fukt under ca 80 % och för lite sprayning.

Kontakta en veterinär om en groda slutar äta, tappar i vikt, sitter slö med slutna ögon eller har sår eller missfärgad hud. Håll nyinköpta djur åtskilda en tid, så att smitta inte sprids.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.